

Araguaia

amb el Bisbe Casaldàliga

Roger de Llúria 126, 3-1

08037 BARCELONA

Tel. 93 317 61 77

Fax 93 412 53 84

correu electrònic: araguaia@pangea.org

www.araguaia.pangea.org

CARTA 87 – DESEMBRE 2017

CONTINUANT AQUESTA TEVA I NOSTRA LLARGA “CAMINHADA”

(amb motiu dels 90 anys de Pere Casaldàliga)

“Jo moriré a peu dret, com els arbres...”, vas escriure fa ja uns 40 anys. I segueixes, ja tocant els 90 anys amb la punta dels dits, vinclats els genolls i l’esquena pel Parkinson – aquest “germà” esdevingut “lladre-grileiro” de la teva salut, de la teva autonomia, de la teva capacitat comunicadora -. Però segueixes íntegre, generós, ocupat dels germans i germanes propers, dels retalls de vida que t’arriben de lluny, de la injustícia que continua encadenant i matant, d’aquesta terra sofrida. I segueixes encara amb aquella estranya tendresa que neix de la teva pau enmig d’una lluita tan despietada amb què la malaltia et tracta.

Sí, és una passió, semblant a la de tants homes i dones víctimes de malalties nascudes al cervell i que asserveixen el cos. Passió nascuda, segurament, dels esgotaments de tants viatges, acollides, dejunis, nits de vetlla, hores de persecució, incomprendiments de jerarquies, persecucions de terratinents, calúmnies de polítics corruptes, intents d’atemptat de sanedrins diversos. Passió de vida oferta, “Passionis Causa” vas rebre aquella distinció a una universitat: per la teva passió per i amb els humans. Amb els indis – els lliures tapirapés, els guerrers xavantes, els empobrits karajàs. I amb tants germans de les lluites per llurs drets, pels camperols i els re-conqueridors de les terres robades pels latifundis – els de les terres ocupades, els de la Comissió Pastoral de la Terra, els del Moviment dels Camperols Sense Terra, l’MST -. Amb les comares de Nicaragua i del Salvador, i amb les comares de l’Araguaia, arrugades, soferdes, valentes, lluitadores, resistents, aquestes comares rostres de la comare Maria, rostre de totes elles.

I amb tantes Comunitats Eclesials de Base de Brasil i de tota l’Ameríndia, transformant l’església de Jesús, fent església nova que neix del Poble i de l’Esperit, que recupera la presència, la paraula i la presència profètica de les dones, que lluita i resisteix la voràgine d’aquesta

bogeria malaltissa del neo-capitalisme que destrossa terra, selva, rius i mars, que mata animals i persones, assassina de Pau i possibilitats de viure. I amb la Terra, que resisteix encara, tots els mortífers embats del gran capital, de l’usura i el llatrocini fets llei.

I t’alces tu, amb tantes i amb tants, dels morts i les mortes – màrtirs de la caminada, “Vides per la Vida”, amb el màrtir Jesús – i dels vius – amb nosaltres de Catalunya i amb vosaltres de Brasil, i amb vosaltres d’Espanya i de l’Ameríndia i d’Europa. I t’alces amb el crit de la terra, amb els cants de la memòria, amb les resistències i els passos de la lluita. Amb els silencis matinals, aquells serens silencis, musicats per tants cants i crits d’ocells i bestioles. Amb les abraçades de la tendresa, de la poesia, de la música, de les rialles, de la taula compartida, de la casa per a tothom, del murmuri, aquest llenguatge que també tu comprens, de l’Araguaia.

Aquest ample Araguaia que, com algú t’havia dit fa ja molts anys, ha estat el riu del baptisme sagrat més radical i definitiu de la teva vida. Perquè entrant en les profunditats de les seves aigües, n’has renaixut fet Poble, germà de totes i tots, escoltant aquella veu més íntima i radical que bateja al teu cor i a tots els cors i al cor de la Terra. En aquests dies duríssims, foscos i lluminosos de Catalunya, algú va enviar – un whatsapp just la nit del 30 de setembre a l’1 d’octubre -, aquelles paraules d’En Miquel Martí i Pol:

“I, sobretot, no oblidis que el teu temps és aquest temps que t’ha tocat viure, no un altre i no en desertis, orgullós o covard, quan et sentis cridat a prendre part, com tothom, en la lluita, car el teu lloc només tu pots omplir-lo”. Entre dos patriarques, entre dos profetes. Del Ter a l’Araguaia, aquesta vegada. En aquests dies en què, més que mai ens cal omplir el sa-

Drets Humans - Poble de Déu - Tercer Món - Ecologia - Ecumenisme

Amèrica - Carisma - Esperança - Pobres - Negres - Indis - Terra - Fidelitat - Regne - Pasqua

rró i el cor, en aquest dur viatge, al Brasil i a Catalunya, i a Espanya i a tants reconcs castigats per l'odi, la guerra, la corrupció i la mentida, ens fa bé de recobrar la teva paraula i la teva vida. Amb tenacitat i constància, rebent – tu ho demanaves –, “aquella Pau estranya que brolla en plena lluita...”

I tu, amb la teva vida valenta i humil – plena de dignitat, de lleialtat, de respecte, feta transformadora solidaritat diària -, has tatuat de gràcia i compromís, de tendresa i coratge, de lluita i esperança – sempre, l'esperança! –, d'amor i vida radicalment donats, molts camins personals i col·lectius d'aquest Brasil i aquesta Amèrica Llatina, d'aquesta Catalunya. I fas camí, indefectiblement, en poble, perquè ja la teva paraula i la teva vida estan sembrades en nosaltres i en tantes i tants! I fas camí, fins al final, a la casa del Pare, on obriràs el teu cor tot ple de noms i

descobriràs, encara més, amb un joiós espant, que sempre, sempre, has caminat sobre el palmell de la seva mà. I has fet i fas camí “indesiñer” – aquest mot de ressons “espriuens” i “raimonians” que el company David Fernández ens ha convidat a recuperar per a viure'l també en aquests dies –: amb cap fatiga per consellera, amb cap por per carcellera, amb cap odi per banderer, amb cap mentida per amiga, amb cap “titulitis” per mestra, amb cap diner ni poder per pontífex; només amb els teus peus i les teves mans i el teu cos i el cervell i el cor humilment compartits, com el seu Cos-en-Poble.

Com et volem, Pere! Com et volem en Poble! Com et volem en església, vestida només de Vent i de sandàlies! Gràcies a la Vida, i al Déu de tots els noms, que ens han fet i ens fan el teu regal. Intentarem, cada dia, ser-ne dignes!

Joan Soler (en nom del Secretariat d'Araguaia

CARTA DEL 14º ENCONTRO REGIONAL DE CEBs (COMUNITATS ECLESIALS DE BASE) DE MATO GROSSO

“Jo vaig veure i escoltar els clamors del meu poble i vaig venir per lliberar-lo” (Ex. 3,7)

Nosaltres, participants de la 14ª Trobada Regional de les CEBs, vinguts de les diòcesis de Juína, de Sinop, de Cáceres, de Cuiabà, de Primavera de Leste-Paranatinga, de Rondonópolis-Guiratinga, de Barra do Garças i de la Prelazia de São Félix do Araguaia, de Brasília, de Goiânia i Uruaçu, ens vam reunir al Centre Comunitari Tia Irene, a São Félix do Araguaia, entre els dies 7 i 10 de setembre de 2017, per reflexionar i proposar accions per l'enfrontament dels desafiaments del món urbà i rural de Mato Grosso.

En les reflexions, i en les celebracions, en els cants i en les danses, vam fer memòria de la caminada de les nostres comunitats, especialment de la Prelazia de São Félix, que carreguem a les nostres espatlles l'esperança i el somni de Jesús de Nazaret, juntament amb els altres bisbes i diòcesi que van viure aquesta trobada de manera profunda. La nostra mirada es va fixar en la realitat de les nostres ciutats i de les nostres comunitats urbanes i rurals, en les que veiem créixer accions que generen vida, però en les que també ressonen els crits de les aigües, dels boscos i selves degradats per la contaminació de la terra i dels rius, per l'agronegoci i el latifundi depredador, per la implantació de megaprojectes com la construcció d'hidroelèctriques i l'expropiació dels bens i riqueses naturals per part de les indústries mineres i del capital financer, nacional i internacional.

Escoltem també el crit dels pobles originaris, “ribeirinhos” i remanescents de quilombos, que lluiten pel sagrat dret a la terra; el crit dels joves de la ciutat i del camp, de les dones, de les famílies i dels empobrits de les perifèries de les nostres ciutats,

desfigurats per la fam i per la discriminació ètnica i racial i el no reconeixement de les diversitats culturals, per la violència urbana i en el camp, per la falta de treball, d'educació de qualitat, d'habitatge digne, d'accés a la salut pública de qualitat, universal i integral.

Els crits s'escolten també en la resistència dels pobles, comunitats, organitzacions i moviments socials, que es reorganitzen i proposen projectes alternatius com l'agroecologia, l'agricultura familiar i pagesa, l'economia solidària, processos educatius i formatius emancipatoris, la democratització de la terra per mitjà de la reforma agrària, la democratització dels mitjans de comunicació, la participació en espais de control i la proposició de polítiques públiques,

l'acollida de les diversitats culturals, de gènere i orientació sexual.

És viu i fort el crit de la joventut pel reconeixement, cura i protagonisme pastoral, sobretot, l'enfortiment de la Pastoral de la joventut . Registrem la nostra indignació davant la situació política i econòmica conduïda per un govern il·legítim que massacra el treballador amb les reformes de les pensions i laborals, a més a més de, una sèrie d'endarreriments proposats en les mesures provisionals que legalitzen la desforestació de l'Amazonia i el robatori de terres. Per això , es fa necessari una nova consciència ètica i política que ens ajudi a repensar un model socioeconòmic i polític que genera exclusió i mort.

No podem deixar de manifestar la nostra indignació davant de la violència contra líders camperols e indígenes, lluitadors i defensors dels drets humans, especialment , de la Baixada Cuiabana. Repudiem la matança ocorreguda a Colzina, on es va acabar cruelment amb la vida de nou treballadors i també la matança de Pau d'Arco a Parà, així com la violència contra el poble Gamela al Maranhão.

Reforcem la convicció de que les CEBs son portadores d'una nova manera de ser Església , que s' expressa en l'opció pels pobres i en el profetisme d'una acció pastoral que va a on el poble es troba. Una Església caracteritzada per l'enfortiment de la xarxa de comunitats i per la formació permanent de líders, que necessita del suport, sense restriccions, dels seus bisbes i capellans per fer seguiment en la missió transformadora de la realitat. Tornem a les nostres comunitats acompanyats per la benedicció del Deu de la vida i de l'esperança. Animats pel testimoni dels màrtirs de la caminada i pel testimoni profètic, amorós i esperançador de Pere Casaldàliga. Amb Maria, mare de Jesús de Nazaret i companya de caminada, en la recerca d'un altre món possible.

Amém! Awire! Axé! Aleluia!
São Félix do Araguaia-MT, 10 de setembre de 2017.

RESCATAR LA MEMÒRIA I PRESERVAR EL LLEGAT D'EN PERE CASALDÀLIGA

Entre els dies 15 i 18 de juny, es van reunir, a la casa dels Agustins, a Mario Campos, a prop de Belo Horizonte, unes 40 persones que s'identificaven com a "preláticos". És a dir persones que van ser agents de pastoral de la Prelazia de São Félix do Araguaia i viuen fora, fins i tot de Brasil, alguns amb els seus fills o amics i que, d'alguna manera, es senten vinculats a la Prelazia. El grup més gran va actuar a la Prelazia a la dècada de 1970 o a partir d'aquesta dècada. En aquest grup destaca la germana Elizabeth que va viure a l'aldea Tapirapé de 1957 a 2011. Havia arribat molt abans que la Prelazia.

I, també lligats als Tapirapé, Luiz i Eunice, que van anar a la Prelazia l'any 1970 i que avui encara hi són. La trobada va reunir també els quatre primers laics de Campinas (São Paulo), que el 1970 van anar cap a São Félix per fer classes al Ginásio Estadual do Araguaia – GEA, que acabava de ser construït pels claretians espanyols. Eren: Elmo Malagodi, Hélio de Sousa Reis (Piau), Luiz Gouvea i Eunice Dias. Va ser molt emocionant la presència dels tres laics, que el 1973, van ser els primers presoners de la repressió militar i que van estar més d'un mes incomunicats: Tereza Adão, Therezinha Salles i Edgar Serra. Poc més d'un mes més després van arribar altres laics i, tots plegats, van ser sotmesos a tortures.

QUARTA TROBADA

Aquesta va ser la quarta trobada del grup. La primera es va fer el 2003, la segona l'any següent, i després de molts anys el grup es va tornar a reunir el 2016.

La trobada a Mario Campos va ser la més gran en número de participants i va estar molt ben organitzada pel grup d'ex-agents que viu a Belo Horizonte i va comptar amb el recolzament especial dels agustins, principalment del pare Paulo Gabriel.

QUÈ PRETEN AQUEST GRUP?

Aquest és un grup en que d'alguna manera tots se senten germans, cosa que es va manifestar en les càlides abraçades de la retrobada d'antics companys. El llaç comú que genera aquesta fraternitat és la Prelazia de São Félix do Araguaia. El grup pretèn mantenir viva la memòria de la Prelazia i el llegat d'en Pere Casaldàliga. Mantenir viva la memòria de moments intensos de persecució, moments de trobades, de moltes alegries i victòries, i també dels somnis que col·lectivament es cercaven.

El rescat de la memòria en aquesta trobada es va fer en torn dels eixos d'actuació de la pastoral: terra, educació, cultura i política.

En el moment que el Papa Francesc convoca l'església a sortir de si mateixa per a inserir-se a les realitats del món, està aprovant una línia de

pastoral que la Prelazia va adoptar i vivenciar després del Concili Vaticà II i de la Conferència de Medellín.

En aquest rescat de la memòria es va optar, sobretot, per trencar amb les divisions jeràrquiques ja que totes les decisions es prenen conjuntament per capellans, monges i laïcs. I la preocupació més gran que es tenia era per la vida i la sort del poble, no per l'enfortiment de l'església.

La pastoral era així:

- La lluita per recolzar la conquesta de la terra per part dels "posseiros", i el compromís total de la prelazia en aquesta lluita que es va tornar una de les característiques de la seva identitat.
  - El treball desenvolupat entorn de l'educació des del primer moment, i que va generar nous models de cursos escampats per universitats i disseminats fora, com els projectes Inajá, en els ensenyaments mitjans i les Parceladas, en els ensenyaments superiors. Un gran nombre dels participants eren professors de la regió.
  - Les activitats que es van desenvolupar entorn de la cultura, com la creació i divulgació de poemes populars (els anomenats 'cordéis' que eren comuns sobretot en alguns estats), i d'obres de teatre: activitats totes elles que van desembocar en el projecte: Araguaia Pa i Circ.
  - I, finalment, el compromís dels agents de pastoral en la política quan, en la dècada de 1980, van assumir les alcaldies de quatre municipis. Eren presents a la trobada en Cascão, que va ser el primer batlle de Porto Alegre do Norte, i Francisco de Assis (Diá) primer alcalde de Canarana, municipi al qual pertanyia Ribeirão Cascalheira.
- En aquest rescat de la memòria es va destacar l'acció decisiva de la Prelazia, tant en la creació del Conselho Indigenista Missionário (CIMI), com de la Comissió Pastoral da Terra (CPT). I es va ressaltar el treball conjunt amb els índies que la Prelazia va recolzar i va assumir i que es va tornar referència per a una nova pastoral indigenista.

ANÀLISI DE LA CONJUNTURA

El diputat federal, ex-ministre dels governs Lula i Dilma, Patrus Ananias, també va ser a la trobada i va parlar sobre l'actual moment polític i dels desafiaments que presenta: la dreta avançant, destruint drets i criminalitzant moviments populars. També va haver la presentació d'un grup que va conquerir, amb un treball de base molt ben articulad, algunes presons a la Câmara de batlles de Belo Horizonte, el 2016.

ACCIÓ

El grup no vol quedar-se en el record. El rescat de la memòria i de la defensa del llegat d'en Pere, ha de passar per accions concretes. Una d'elles és la de garantir la mantenció i alimentació de l'arxiu de la Prelazia. Havien arribat informacions que existia un projecte per a això i que hi havia una persona per a fer aquesta feina. Però aquesta informació no era certa. Des de començament d'any no hi ha ningú treballant a l'arxiu i aquesta és una preocupació del grup. El grup també voldria trobar algú que ajudés a organitzar la biblioteca de la Prelazia, que va ser traslladada a Porto Alegre do Norte.

S'està treballant en dues publicacions en aquest sentit. Una en torn a la presència de les Irmãzinhas de Jesus junt als indis Tapirapé i el seu significat. A començaments de 2018 es tancarà definitivament la Fraternitat a l'aldea. La germaneta Odile, la única que encara és a la regió, retornarà a França. L'altra publicació serà entorn de la història de la regió i reunirà en un llibre el que durant més de 12 anys es va publicar a l'Alvorada, a la pàgina Retalls de la nostra història.

En diverses ocasions es va fer referència al grup dels amics de Pere Casaldàliga (Araguaia) i es va parlar de com mantenir el contacte amb ells.

El 2018, el grup vol tornar a reunir-se de nou, aquesta vegada a Goiás.

Antonio Canuto

PRESENTACIÓ AGENDA LLATINOAMERICANA A BARCELONA

El passat dijous 23 de novembre va tenir lloc, a Barcelona, la presentació de l'agenda llatinoamericana a la sala Pere Casaldàliga de la llibreria Claret. Com ja sabeu el tema de l'agenda 2018 és la **igualtat de gènere**. I sobre aquest tema ens va parlar la M. Pau Trayner.

Ella ens va recordar com, al llarg de la història, les dones han estat les que han agafat les regnes i han estat motor de canvi en totes les situacions de crisi.

Ens va recomanar seguir les paraules del papa Francesc quan diu "No hem de perdre la riquesa de les dones que s'han format en el món d'avui". Ens va fer veure que tot el que passa a la història passa en el nostre cap i en la concepció que tenim del món, de la dona....

Finalment ens va recomanar fer servir l'ètica i l'hermenèutica de la sospita per a analitzar el que passa al nostre voltant, però sobretot quan es parla de les dones ja sigui a la societat o a l'Evangelí.

Agraïm a la M. Pau les seves paraules clares i entenedores.

TROBADA 2018 IGUALTAT DE GÈNERE: QÜESTIÓ DE JUSTÍCIA

dia 8 d'ABRIL de 2018 a
BALSARENY

(Rebreu el programa a la
propera carta)
RESERVEU-VOS LA DATA

ASSEMBLEA 2018 Convoquem a l'assemblea anual de socis i sòcies de l'Associació Araguaia

**DIA: dijous 25 de gener de
2018**

HORA: 19 h.

**LLOC: carrer Llúria 126, 3-1
de Barcelona**

MATERIALS DISPONIBLES Tenim a la venda:

**L'Agenda Llatinoamericana 2018
CD Me llamarán subversivo,
poemes recitats de Pere
Casaldàliga**

**DVD El corazón lleno de nombres
(entrevistes a Pere Casaldàliga)**

**Cds de poemes de
Pere Casaldàliga recitats pels
Rapsodes de Balsareny .**

**PODEU PASSAR PEL SECRETARIAT
ELS SEGONS I QUARTS DIJOUS DE
MES DE 18 A 20 h**

HOMENATGE A PERE CASALDÀLIGA AMB MOTIU DEL SEU 90 ANIVERSARI

El proper dia 16 de febrer, en Pere Casaldàliga compleix 90 anys i ho volem celebrar.

Per això, estem organitzant un acte que comptarà amb la música del **compositor Carles Cases**, que ens oferirà part de la suite "**Araguaia**". Obra inspirada en poemes del bisbe Pere.

També ens acompanyaran amics i amigues d'en Pere que ens oferiran el seu testimoni

DIA: 16 de febrer de 2018

LLOC: Parròquia de Sta. Maria del Pi de Barcelona

HORA: 20 h.

nota: A l'església del Pi no hi ha calefacció. cal que aneu abrigats.

FELICITACIÓ DE NADAL

